

Marcin Nowiński

Pojęcie bezpieczeństwa narodowe w prawie europejskim i międzynarodowym w kontekście uprawnień służb specjalnych

Bezpieczeństwo narodowe¹ jest pojęciem, którego znaczenie i zakres jest wciąż przedmiotem wielu rozważań oraz dyskusji naukowych. Jego właściwa interpretacja na płaszczyźnie prawnej jest niezwykle istotna dla funkcjonowania zarówno służb specjalnych na całym świecie, jak i określenia granic ingerencji organów państwa w wolności oraz swobody obywatelskie. Od właściwej interpretacji tego pojęcia zależy, jaki zakres kompetencji przysługuje służbom specjalnym oraz jakim rygorom i obowiązkom one podlegają w świetle obowiązującego prawa. Pojęcie bezpieczeństwa państwa, w jego szerokim rozumieniu uwzględniającym wymiar wewnętrzny oraz zewnętrzny, jest na tyle istotnym zagadnieniem, że występuje poza porządkami krajowymi poszczególnych państw w prawie europejskim i międzynarodowym.

W prawie wewnętrznym Rzeczypospolitej Polskiej brakuje definicji legalnej bezpieczeństwa narodowego. Należy wskazać, że Konstytucja RP z 2 kwietnia 1997 r.² nie posługuje się tym terminem. Pojęciem stosowanym w Konstytucji jest za to bezpieczeństwo państwa. Na gruncie krajowym można przyjąć, że bezpieczeństwo narodowe jest pojęciem o najszerszym zakresie przedmiotowym, które obejmuje również inne rodzaje bezpieczeństwa, jak: bezpieczeństwo obywateli, bezpieczeństwo wewnętrzne oraz bezpieczeństwo zewnętrzne.

Kwestią zasadniczą dla działań podejmowanych przez służby specjalne (mających uprawnienia zarówno o charakterze wywiadowczym, jak i kontrwywiadowczym) państw członkowskich Unii Europejskiej jest właściwa interpretacja pojęcia bezpieczeństwa narodowe, gdyż stosowanie różnego rodzaju instrumentów prawnych przez wymienione służby bądź korzystanie z kompetencji im przysługujących podlega wielu rygorom prawnym, wynikającym z różnego rodzaju aktów prawa Unii Europejskiej. Unia Europejska jest zobowiązana szanować tożsamość państw członkowskich – polityczną lub konstytucyjną. Traktaty wyraźnie wskazują na te zobowiązania. Klauzula bezpieczeństwa narodowego pojawiła się po raz pierwszy w traktacie z Maastricht³. W art. F ust. 1 znalazł się zapis, że *Unia szanuje tożsamość narodową państw członkowskich*. W późniejszym okresie art. F ust. 1 traktatu z Maastricht został zmieniony przez traktat z Amsterdamu⁴, w związku z czym art. F ust. 1 traktatu z Maastricht został zastąpiony przez art. 6 ust. 3 traktatu z Amsterdamu, który stanowił, że *Unia szanuje tożsamość narodową państw członkowskich*

¹ Ang. *national security*.

² Dz.U. nr 78 poz. 483, ze zm.

³ *Traktat o Unii Europejskiej* został podpisany w Maastricht 7 lutego 1992 r. i wszedł w życie 1 listopada 1993 r. (Dz. Urz. UE C 326 z 6 X 2012 r.).

⁴ *Traktat z Amsterdamu, zmieniający Traktat o Unii Europejskiej, traktaty ustanawiające Wspólnotę Europejskie i niektóre związane z nimi akty*, został podpisany w Amsterdamie 2 X 1997 r. i wszedł w życie 1 V 1999 r. (Dz.U. z 2004 r. nr 90 poz. 864/32), http://oide.sejm.gov.pl/oide/images/files/dokumenty/traktaty/Traktat_amsterdamski_PL_1.pdf [dostęp: 31 VIII 2017].

(analogiczne brzmienie do poprzedniego zapisu). Postanowienia dwóch przywołanych powyżej traktatów utworowały ścieżkę do obecnego brzmienia art. 4 ust. 2 traktatu o Unii Europejskiej⁵ (dalej: TUE), że:

Unia szanuje równość Państw Członkowskich wobec traktatów, jak również ich tożsamość narodową, nierozzerwalnie związaną z ich podstawowymi strukturami politycznymi i konstytucyjnymi, w tym w odniesieniu do samorządu regionalnego i lokalnego. Szanuje podstawowe funkcje państwa, zwłaszcza funkcje mające na celu zapewnienie jego integralności terytorialnej, utrzymanie porządku publicznego oraz ochronę bezpieczeństwa narodowego. **W szczególności bezpieczeństwo narodowe pozostaje w zakresie wyłącznej odpowiedzialności każdego Państwa Członkowskiego**⁶.

Powyższe wyłączenie występuje także w wielu aktach prawa pochodnego Unii Europejskiej, które – co do zasady – wykluczają określone czynności o charakterze wywiadowczym⁷ w obszarze bezpieczeństwa narodowego z wymogów odnoszących się do typowych działań ochrony bezpieczeństwa i porządku publicznego – będących działaniami o charakterze „policyjnym”. Ograniczenia w rozumieniu pojęcia bezpieczeństwa narodowego są przedmiotem szerokiej debaty na poziomie Unii Europejskiej oraz na szczeblu krajowym. Powyższa sytuacja jest spowodowana brakiem definicji legalnej tego pojęcia w prawodawstwie UE. Pomocne w tym zakresie jest z pewnością orzecznictwo Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej (dalej: TSUE), który niejednokrotnie odnosił się do przedmiotowej kwestii w jej różnych aspektach. Brak precyzyjnego i jasnego określenia znaczenia pojęcia bezpieczeństwa narodowe wiąże się także z problematycznym rozdziałem kompetencyjnym w obszarze ochrony bezpieczeństwa i porządku publicznego⁸, czyli – innymi słowy – kompetencjami o charakterze policyjnym oraz w obszarze dedykowanym służbom specjalnym, czyli prowadzeniu czynności o charakterze wywiadowczym⁹ (oraz kontrwywiadowczym). W niektórych państwach członkowskich omawiane kompetencje nie są rozdzielone i mają charakter „mieszany”, czyli np. służba specjalna poza kompetencjami wywiadowczymi i kontrwywiadowczymi ma również uprawnienia o charakterze policyjnym. Przykładem tego mogą być służby specjalne, które zostały wyposażone w kompetencje dochodzeniowo-śledcze.

Jest to również istotne w odniesieniu do zadań Unii Europejskiej w obszarze zapewniania bezpieczeństwa wewnętrznego, gdyż zgodnie z art. 4 ust. 2 lit. j *Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej*¹⁰ (dalej: TFUE) kompetencje dzielone między Unię Europejską a państwa członkowskie w odniesieniu do przestrzeni wolności, bezpieczeństwa i sprawiedliwości. Uwagę zwraca także brak precyzyjnego rozgraniczenia między pojęciami porządek publiczny¹¹ a bezpieczeństwo narodowe. Z dotychczasowej praktyki wynika, że ochronę tego drugiego dobra Unia Europejska

⁵ Wersja skonsolidowana Dz. Urz. UE C 83 z 30 III 2010, s. 13–45.

⁶ Dz. Urz. UE C 202/47 z 7 VI 2016 r. Wyróżnienie w tekście pochodzi od autora – przyp. red.

⁷ Ang. *intelligence activities*. Pod tym pojęciem należy rozumieć zarówno działania o charakterze wywiadowczym, jak i kontrwywiadowczym.

⁸ Ang. *law enforcement*.

⁹ Ang. *intelligence activities*.

¹⁰ Wersja skonsolidowana Dz. Urz. UE C 83 z 30 III 2010, s. 47–403.

¹¹ Ang. *public order*.

pozostawiła państwom członkowskim¹². W niektórych aspektach funkcjonowania organów odpowiedzialnych za bezpieczeństwo, pojęcie bezpieczeństwa narodowe jest wyzwaniem w sensie metodologicznym, chociażby z uwagi na działania w sensie „inwigilacyjny”, które mogą być prowadzone zarówno na podstawie działań o charakterze policyjnym (przez organy ochrony bezpieczeństwa i porządku publicznego), jak i wywiadowczym (przez służby specjalne).

W związku z brakiem precyzyjnej definicji omawianego terminu należy dążyć do przyjęcia jego właściwej interpretacji, zwłaszcza w przypadku, gdy różnica między ochroną bezpieczeństwa i porządku publicznego a bezpieczeństwem narodowym staje się mało widoczna. W każdym razie bezpieczeństwa narodowego nie powinno się utożsamiać z bezpieczeństwem Unii Europejskiej, bezpieczeństwem państwa, bezpieczeństwem publicznym ani obronnością. Trzeba również podkreślić, że – co do zasady – czynności podejmowane przez służby wywiadowcze są akceptowane jako podlegające klauzuli bezpieczeństwa narodowego, jednak w przypadku organów odpowiedzialnych za ochronę bezpieczeństwa i porządku publicznego, które realizują analogiczne w pewnym stopniu zadania, taka interpretacja nie jest już powszechna¹³.

Warto postawić pytanie, czy interes bezpieczeństwa narodowego państwa trzeciego może być podstawą powołania się na klauzulę bezpieczeństwa narodowego. Z literalnego brzmienia traktatów można wnioskować, że klauzula bezpieczeństwa narodowego przewidziana w TUE nie wskazuje na możliwość powoływania się na bezpieczeństwo narodowe państwa trzeciego jako samodzielną podstawę prawną stosowaną w celu uniknięcia zastosowania prawa Unii Europejskiej. Należy również pamiętać o wyjątkach od powyższej zasady, czyli że mogą istnieć pewne obszary, w których interes bezpieczeństwa narodowego państwa członkowskiego Unii Europejskiej i państwa trzeciego się pokrywają¹⁴. Każdą z tego typu sytuacji trzeba traktować na zasadzie *case-by-case*¹⁵.

Wracając do art. 4 ust. 2 TUE oraz zawartej tam klauzuli bezpieczeństwa narodowego, należy wskazać, że zgodnie z tym przepisem Unia Europejska nie może przyjmować rozwiązań prawnych odnoszących się do bezpieczeństwa narodowego państw członkowskich. Jak już zaznaczono, nie ma definicji legalnej pojęcia bezpieczeństwa narodowego w prawie Unii Europejskiej, chociaż traktaty unijne zawierają odesłania i odnoszą się do wielu aspektów, które trudno odróżnić od bezpieczeństwa narodowego lub które są z nim bezpośrednio związane i w których zakresie regulacji Unia Europejska ma kompetencje do stanowienia prawa.

Warto podkreślić, że w myśl art. 73 TFUE *Państwa Członkowskie mogą organizować między sobą i na swoją odpowiedzialność uznane przez nie za stosowne formy współpracy i koordynacji między właściwymi służbami ich administracji odpowiedzialnymi za zapewnienie bezpieczeństwa narodowego*. Jak wskazuje A. Grzelak w komentarzu do przedmiotowej regulacji¹⁶,

¹² *Mapping EU Member States' legal frameworks*, w: *Surveillance by intelligence services: fundamental rights safeguards and remedies in the EU*, FRA (European Union Agency for Fundamental Rights), fra.europa.eu/.../fra-2015-surveillance-intelligence-services-summary-0_en-3.pdf, s. 11 [dostęp: 31 VIII 2017].

¹³ *Working Document on surveillance of electronic communications for intelligence and national security purposes. Adopted on 5 December 2014*, 14/EN WP 228, s. 2.

¹⁴ Tamże, s. 22.

¹⁵ W indywidualny sposób.

¹⁶ A. Grzelak, *Komentarz do art. 72 i komentarz do art. 73*, w: *Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej. Komentarz*, t. 1, A. Wróbel, N. Półtorak, D. Miąsik (red.), Warszawa 2012.

(...) bezpieczeństwo narodowe (ang. *national security*) najczęściej rozumiane jest jako jedna z podstawowych funkcji każdego państwa, która obejmuje problematykę przeciwstawienia się wszelkim zagrożeniom zewnętrznym oraz wewnętrznym dla istnienia oraz rozwoju narodu i państwa. Państwo w trosce o własne bezpieczeństwo narodowe ustala zbiór wartości wewnętrznych, które jego zdaniem powinny być chronione przed zagrożeniami. Bezpieczeństwo narodowe postrzegane jest zatem jako zdolność narodu (państwa) do obrony terytorium i wartości. Termin „bezpieczeństwo narodowe” zawiera w sobie zatem te aspekty, które w kontekście art. 72 nazywane są „bezpieczeństwem wewnętrznym”, chociaż intuicyjnie wydaje się pojęciem szerszym, i dotyczy również kwestii bezpieczeństwa w aspekcie militarnym

Dalej A. Grzelak stwierdza również, że w (...) *kontekście współpracy w ramach PWBIS¹⁷ pojęcie bezpieczeństwa narodowego powinno być rozumiane możliwie wąsko i ograniczone wyłącznie do tych aspektów, które nie zawierają w sobie elementu transgranicznego, w kontekście czysto wewnętrznym, gdyż inaczej trudno byłoby kontynuować współpracę w ramach PWBIS.*

Powyzsza interpretacja art. 73 TFUE ma charakter zawężający i trudno zgodzić się z tezą, że pojęcie bezpieczeństwa narodowego powinno ograniczać się wyłącznie do tych aspektów, które nie zawierają w sobie elementu transgranicznego. W obecnych czasach, kiedy prawie każda (jeśli nie każda) sfera działalności służb ma w sobie element transgraniczny i jest prowadzona w zakresie współpracy międzynarodowej z innymi organami o analogicznych kompetencjach, trudno byłoby zaakceptować pogląd, że mogą to być tylko działania „czysto wewnętrzne”. Takie podejście wcale nie oznacza automatycznego wystąpienia reguł kolizyjnych w odniesieniu do współpracy prowadzonej w ramach PWBIS, gdyż istnieją zagrożenia w sferze bezpieczeństwa narodowego, które z jednej strony wymuszają współpracę w ramach PWBIS poszczególnych organów państw członkowskich w pewnych aspektach, chociaż nie jest to tożsame z tym, że państwa członkowskie, współpracując w tym zakresie, pozbywają się swoich wyłącznych kompetencji dotyczących bezpieczeństwa międzynarodowego.

Warto w kontekście analizy bezpieczeństwa narodowego zwrócić uwagę na art. 75 TFUE, umieszczony w Tytule V – *Przestrzeń Wolności, Bezpieczeństwa i Sprawiedliwości*, który stanowi:

Jeżeli wymaga tego realizacja celów, o których mowa w artykule 67, w odniesieniu do zapobiegania terroryzmowi i działalności powiązanej oraz zwalczania tych zjawisk, Parlament Europejski i Rada, stanowiąc w drodze rozporządzeń zgodnie ze zwykłą procedurą ustawodawczą, określają ramy środków administracyjnych dotyczących przepływu kapitału i płatności, takich jak zamrożenie funduszy, aktywów finansowych lub zysków z działalności gospodarczej, które należą do osób fizycznych lub prawnych, grup lub innych podmiotów innych niż państwa, są w ich posiadaniu lub dyspozycji. Rada, na wniosek Komisji, przyjmuje środki w celu wdrożenia ram, o których mowa w akapicie pierwszym. Akty, o których mowa w niniejszym artykule, zawierają niezbędne przepisy w zakresie gwarancji prawnych.

Mając na uwadze brzmienie powyższego artykułu, należy zadać pytanie, w jaki sposób – ustanawiając właściwość Unii Europejskiej w zapobieganiu terroryzmowi i działaniom powiązanym oraz ich zwalczaniu – odróżnić zakres tych działań od ochrony bez-

¹⁷ Przestrzeń Wolności, Bezpieczeństwa i Sprawiedliwości.

pieczeństwa narodowego. Ponadto warto wskazać, że większość państw członkowskich jednoznacznie uznaje, że działania antyterrorystyczne bezsprzecznie mieszczą się w sferze bezpieczeństwa narodowego, a tym samym są prerogatywą państw członkowskich Unii Europejskiej. Trzeba także pamiętać, że jest to przykład tego, jak działania Unii Europejskiej w obszarze stanowienia prawa mogą w widoczny sposób być podejmowane na granicy sfery będącej domeną państw członkowskich, czyli bezpieczeństwa narodowego¹⁸.

Na uwagę w rozważaniach dotyczących pojęcia bezpieczeństwa narodowego zasługuje również art. 346 ust. 1 lit. a TFUE, zgodnie z którym (...) *żadne Państwo Członkowskie nie ma obowiązku udzielania informacji, których ujawnienie uznaje za sprzeczne z podstawowymi interesami jego bezpieczeństwa*. Ten przepis nie odnosi się wprost do bezpieczeństwa narodowego, chociaż – z uwagi na derogacyjny charakter – ma istotne znaczenie przy właściwej interpretacji omawianego pojęcia. W świetle omawianej normy traktatowej państwa członkowskie mogą podejmować środki, które w innej sytuacji mogłyby być uznane za niezgodne z przepisami traktatów¹⁹. Jest to możliwe z uwagi na podstawowe interesy bezpieczeństwa państwa, które wiążą się z ochroną informacji strategicznych dla państwa. Warto zaznaczyć, że art. 346 jest klauzulą derogacyjną o charakterze ogólnym i – jak podkreśla W. Sadowski – (...) *wskazane w art. 346 podstawowe interesy bezpieczeństwa definiowane są jako bezpieczeństwo narodowe lub zewnętrzne bezpieczeństwo wojskowe*²⁰.

Należy także nadmienić, że w art. 24 ust. 1 TUE²¹ oraz art. 2 ust. 4 TFUE²² przewidziano kompetencje Unii Europejskiej w sferze wspólnej polityki zagranicznej i bez-

¹⁸ W tym przypadku ma się do czynienia z tzw. doktryną zajętego pola. Do powyższej sytuacji dochodzi wówczas, gdy dana dziedzina czy obszar zostaną poddane regulacji prawa Unii Europejskiej za pomocą instrumentu harmonizującego, państwa członkowskie zaś tracą swobodę regulacyjną w odniesieniu do tej dziedziny. Następuje wtedy przejęcie kompetencji przez tzw. zajęcie pola. Aktywne działania państwa członkowskiego w dziedzinie podlegającej regulacji nie są już wówczas możliwe. Powyższy przykład ilustruje sytuację, kiedy niewątpliwie istotna oraz wrażliwa sfera bezpieczeństwa narodowego może zostać z niego „wyjęta” wskutek podejmowania działań legislacyjnych na forum Unii Europejskiej przez jej organy.

¹⁹ Zob. W. Sadowski, *Art. 346*, w: *Traktat o funkcjonowaniu Unii...*, t. 3 (art. 223–358).

²⁰ Tamże. Por. z opinią rzecznika generalnego Slynna do sprawy 72/83 Campus Oil, s. 2764.

²¹ Artykuł 24 TUE 1 – „Kompetencje Unii w zakresie wspólnej polityki zagranicznej i bezpieczeństwa obejmują wszelkie dziedziny polityki zagranicznej i ogół kwestii dotyczących bezpieczeństwa Unii, w tym stopniowe określanie wspólnej polityki obronnej, która może prowadzić do wspólnej obrony.

Wspólna polityka zagraniczna i bezpieczeństwa podlega szczególnym zasadom i procedurom. Jest określana i realizowana przez Radę Europejską i Radę stanowiące jednomyślnie, chyba że Traktaty przewidują inaczej. Wyklucza się przyjmowanie aktów prawodawczych. Wspólną politykę zagraniczną i bezpieczeństwa wykonuje wysoki przedstawiciel Unii do spraw zagranicznych i polityki bezpieczeństwa oraz Państwa Członkowskie, zgodnie z Traktatami. Szczególną rolę Parlamentu Europejskiego i Komisji w tej dziedzinie określają Traktaty. Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej nie jest właściwy w zakresie tych postanowień, z wyjątkiem właściwości do kontrolowania przestrzegania artykułu 40 niniejszego Traktatu i do kontroli legalności niektórych decyzji przewidzianych w artykule 275 akapit drugi Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej.

2. W ramach zasad i celów swoich działań zewnętrznych Unia Europejska prowadzi, określa i realizuje wspólną politykę zagraniczną i bezpieczeństwa, opartą na rozwoju wzajemnej solidarności politycznej między Państwami Członkowskimi, określaniu kwestii stanowiących przedmiot ogólnego zainteresowania i osiąganiu coraz większego stopnia zbieżności działań Państw Członkowskich.

3. Państwa Członkowskie popierają, aktywnie i bez zastrzeżeń, politykę zewnętrzną i bezpieczeństwa Unii w duchu lojalności i wzajemnej solidarności i szanują działania Unii w tej dziedzinie.

Państwa Członkowskie działają zgodnie na rzecz umacniania i rozwijania wzajemnej solidarności politycznej. Powstrzymują się od wszelkich działań, które byłyby sprzeczne z interesami Unii lub mogłyby zaszkodzić jej skuteczności jako spójnej sile w stosunkach międzynarodowych.

Rada i wysoki przedstawiciel czuwają nad poszanowaniem tych zasad”.

²² Art. 2 ust. 4 TFUE 4 – „Zgodnie z postanowieniami Traktatu o Unii Europejskiej Unia ma kompetencję w zakresie określania i realizowania wspólnej polityki zagranicznej i bezpieczeństwa, w tym stopniowego określania wspólnej polityki obronnej”.

pieczeństwa, przez odniesienie się do „bezpieczeństwa Unii Europejskiej”. Z tego też względu sfera bezpieczeństwa UE pozostaje w zakresie właściwości Unii, chociaż trzeba ją odróżnić od sfery bezpieczeństwa narodowego państw członkowskich, która zgodnie z art. 4 ust. 2 TUE pozostaje poza zakresem właściwości Unii Europejskiej²³.

Karta Praw Podstawowych UE²⁴ także w swej preambule zawiera zapis, że Unia Europejska szanuje tożsamość narodową państw członkowskich. Jak wynika z tego zapisu, bezsprzecznie uznaje się, że wyżej wymieniona zasada ma powszechne zastosowanie w dorobku prawa europejskiego, czego przykładem jest jej zastosowanie zarówno w traktacie o Unii Europejskiej, Karcie Praw Podstawowych UE, jak i w innych aktach prawnych Unii.

Także *Konwencja o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności*²⁵ stosuje pojęcie bezpieczeństwa narodowego²⁶ w art. 6 ust. 1 (*Prawo do rzetelnego procesu sądowego*), wskazując, że:

(...) postępowanie przed sądem jest jawne, jednak prasa i publiczność mogą być wyłączone z uwagi na porządek publiczny lub bezpieczeństwo narodowe w społeczeństwie demokratycznym;

w art. 8 ust. 2 (*Prawo do poszanowania życia prywatnego i rodzinnego*) stanowiąc, że:

(...) niedopuszczalna jest ingerencja władzy publicznej w korzystanie z tego prawa z wyjątkiem przypadków przewidzianych przez ustawę i koniecznych w demokratycznym społeczeństwie z uwagi na bezpieczeństwo narodowe, bezpieczeństwo publiczne lub dobrobyt gospodarczy kraju, ochronę porządku i zapobieganie przestępstwom, ochronę zdrowia i moralności lub ochronę praw i wolności osób;

w art. 10 ust. 2 (*Wolność wyrażania opinii*), wskazując, że:

(...) korzystanie z tych wolności pociągających za sobą obowiązki i odpowiedzialność może podlegać takim wymogom formalnym, warunkom, ograniczeniom i sankcjom, jakie są przewidziane przez ustawę i niezbędne w społeczeństwie demokratycznym w interesie bezpieczeństwa narodowego, integralności terytorialnej lub bezpieczeństwa publicznego ze względu na konieczność zapobieżenia zakłóceniu porządku lub przestępstwu, z uwagi na ochronę zdrowia i moralności, ochronę dobrego imienia i praw innych osób oraz ze względu na zapobieżenie ujawnieniu informacji poufnych (...)

w art. 11 ust. 2 (*Wolność zgromadzeń i stowarzyszania się*), stanowiąc, że:

(...) wykonywanie tych praw nie może podlegać innym ograniczeniom niż te, które określa ustawa i które są konieczne w społeczeństwie demokratycznym z uwagi na in-

²³ Por. z *Working Document on surveillance of electronic communications...*, s. 22.

²⁴ *Karta Praw Podstawowych Unii Europejskiej* oide.sejm.gov.pl/oide/?option=com_content&view=article&id=14428..422 [dostęp: 31 VIII 2017].

²⁵ *Konwencja o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności* została otwarta do podpisu 4 XI 1950 r., a weszła w życie 3 IX 1953 r.

²⁶ W polskiej wersji językowej *Konwencji* jest stosowane pojęcie bezpieczeństwa państwowe, przy czym należy zauważyć, że jest to nieprecyzyjne tłumaczenie angielskiego terminu *national security*, który jest stosowany w angielskiej wersji językowej.

teresy bezpieczeństwa narodowego lub bezpieczeństwa publicznego, ochronę porządku i zapobieganie przestępstwu, ochronę zdrowia i moralności lub ochronę praw i wolności innych osób. Niniejszy przepis nie stanowi przeszkody w nakładaniu zgodnych z prawem ograniczeń korzystania z tych praw przez członków sił zbrojnych, Policji lub administracji państwowej.

Jak wynika z tych zapisów, klauzula bezpieczeństwa narodowego jest jedną z zasadniczych przesłanek konwencyjnych, które uzasadniają pewne (sprecyzowane) ograniczenia w korzystaniu z praw gwarantowanych na podstawie *Konwencji*. Te wyłączenia z uwagi na przesłankę interesu bezpieczeństwa narodowego wskazują, że prawa, które ustanawia *Konwencja*, nie mają charakteru absolutnego, a państwa strony, zachowując standardy społeczeństwa demokratycznego, mogą korzystać z możliwości ograniczenia poszczególnych praw – o ile jest to uzasadnione zaistniałą sytuacją. Istotne – w kontekście powyższych rozważań – jest to, że Europejska Komisja Praw Człowieka (w sprawie *Esbester przeciw Wielkiej Brytanii*) rozważała możliwość wprowadzenia definicji pojęcia interesu bezpieczeństwa narodowego, dochodząc do wniosku, że nie jest konieczne jej wyczerpujące zdefiniowanie. W opinii Komisji wiele przepisów prawa z uwagi na zakres regulacji powinno mieć elastyczny charakter, tym bardziej, że wiele regulacji prawnych w mniejszym lub większym stopniu jest niejednoznacznych, a ich interpretacja powinna być ukształtowana w praktyce²⁷. Orzecznictwo Europejskiego Trybunału Praw Człowieka (dalej: ETPC) z pewnością wniosło istotny wkład w określenie pewnych immanentnych części składowych koncepcji omawianego pojęcia. Można zatem wskazać, że ochrona bezpieczeństwa państwa i porządku konstytucyjnego oraz demokratycznego przed zagrożeniem szpiegostwem, terroryzmem, wspieraniem terroryzmu, separatyzmem i podżeganiem do łamania dyscypliny służbowej w sferze wojskowej, z pewnością *per se* stanowią działania w sferze bezpieczeństwa narodowego. Również w orzeczeniu w sprawie 1365/07 (*C.G. i inni przeciw Bułgarii*)²⁸ Trybunał wskazał, że pojęcie bezpieczeństwa narodowego może być znaczeniowo szerokie, z dużym marginesem uznaniowości pozostawionym władzy wykonawczej w celu określenia, co jest w interesie bezpieczeństwa danego państwa. Nie oznacza to jednak, że granice mogą zostać rozciągnięte poza naturalne znaczenie omawianego pojęcia. Warto zwrócić uwagę na to, że orzecznictwo TSUE również nie zdołało ukształtować precyzyjnej definicji omawianego pojęcia. W sprawie C-275/06 (*Promisucac*)²⁹ Trybunał, odnosząc się w tym orzeczeniu do art. 15 ust. 1 *Dyrektywy 2002/58/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 12 lipca 2002 r. w sprawie przetwarzania danych osobowych oraz ochrony prywatności w sektorze komunikacji elektronicznej (Dyrektywa o ochronie prywatności i komunikacji elektronicznej)*³⁰ oraz wskazując na podstawie wyżej wymienionego przepisu na przysługującą państwom członkowskim możliwość ustanowienia wyjątków od zasadniczego obowiązku zapewnienia poufności danych osobowych, ciężącego na mocy art. 5 tej dyrektywy, wskazał, że żaden z tych wyjątków nie

²⁷ Sprawa *Esbester vs United Kingdom* (18601/91) (1994), decyzja Komisji z 2 IV 1993 r., www.echr.ketse.com/doc/18601.91-en-19930402/view/ [dostęp: 31 VIII 2017].

²⁸ Sprawa *C.G. and Others vs Bułgaria* (1365/07), 24 April 2008, www.echr.ketse.com/doc/1365.07-en-20080424/view/ [dostęp: 31 VIII 2017].

²⁹ Wyrok TUSE z 29 I 2008 r. mającej za przedmiot wnioszek o wydanie, na podstawie art. 234 WE, orzeczenia w trybie prejudycjalnym złożony przez Juzgado de lo Mercantil n°5 de Madrid (Hiszpania).

³⁰ Dz. Urz. WE L 201 z 31 VII 2002, s. 37; Dz. Urz. UE, polskie wydanie specjalne, rozdz. 13, t. 29, s. 514, ze zm.

wydaje się jednak odnosić do sytuacji, w których chodzi o wszczęcie postępowania cywilnego. Z jednej strony dotyczą one bezpieczeństwa narodowego, obronności i bezpieczeństwa publicznego, które stanowią działania właściwe państwom lub władzom państwowym, obcych dziedzinom działalności osób prywatnych, i z drugiej – ścigania przestępstw kryminalnych³¹. Z powyższego orzeczenia można wysunąć wniosek, że Trybunał, po pierwsze, wskazał jasno, że należy rozróżnić sferę bezpieczeństwa narodowego od sfery obronności i bezpieczeństwa publicznego, i po drugie – że działania w wymienionych obszarach są właściwe dla państwa lub władz państwowych, tym samym są obce działalności osób prywatnych. TSUE wyraźnie uznaje bezpieczeństwo narodowe za właściwość państwa członkowskiego, a działania w tej sferze należą do kompetencji władz tego państwa. Co prawda powyższy wyrok nie wskazuje definicji bezpieczeństwa narodowego, ale wskazuje na dwa ważne atrybuty tego pojęcia, o których jest mowa powyżej³².

Interesujący pogląd w tej materii prezentuje również rzecznik generalny TSUE Francis Jacobs w opinii przedstawionej 6 kwietnia 1995 r.³³ w sprawie C-120/94 (Komisja przeciw Grecji). Stwierdził on, że zagadnienie bezpieczeństwa narodowego należy w zasadzie do oceny państwa³⁴, co zostało podkreślone w orzecznictwie ETPC w odniesieniu od art. 15 *Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności*. Zgodnie z regulacją konwencyjną umawiające się strony *Konwencji* mogą podjąć środki uchylające stosowanie zobowiązań wynikających z niniejszej *Konwencji*, w zakresie ściśle odpowiadającym wymogom sytuacji, pod warunkiem że środki te nie są sprzeczne z innymi zobowiązaniami wynikającymi z prawa międzynarodowego, w przypadku wojny lub innego niebezpieczeństwa publicznego zagrażającego życiu narodu. W orzeczeniu ETPC z 18 stycznia 1978 r. w sprawie Irlandia przeciw Wielkiej Brytanii Trybunał uznał, że do umawiających się stron należą kompetencje, w których zakresie pozostaje odpowiedzialność za życie ich narodów, stwierdzenie czy występuje zagrożenie życia obywateli w wyniku sytuacji kryzysowej i jeśli tak, to jak dalece mają sięgać podejmowane przez państwo działania służące przezwyciężaniu sytuacji kryzysowej. Władze państwowe, zdaniem Trybunału, są w lepszej sytuacji niż sąd międzynarodowy, aby decydować, czy występuje sytuacja kryzysowa i jaki jest charakter oraz zakres ingerencji niezbędnej do uniknięcia zagrożenia³⁵. Zarówno opinia rzecznika generalnego TSUE, jak i wyrok ETPC dowodzą jednej rzeczy, że bezpieczeństwo narodowe jako sfera, której zakres nie jest sztywno uregulowany, pozostawia się swobodnej ocenie państw i ich władz, gdyż to one są odpowiednimi podmiotami do podejmowania działań w tej sferze i to one ponoszą ich skutki.

Warto również poświęcić uwagę nieco odmiennemu spojrzeniu na tematykę związaną ze sferą bezpieczeństwa narodowego. Podstawowe zasady odnoszące się do tej tematyki zostały opracowane i omówione w *Globalnych zasadach dotyczących bezpieczeństwa narodowego i prawa do informacji (Zasady z Tshwane)*³⁶ i stanowią zbiór

³¹ Pkt 50 i 51 sprawy C-275/06 (Promisucæ).

³² Analogiczne tezy znalazły się w wyroku TSUE 101/01 (Lindqvist, pkt 43) z 6 XI 2003 r.

³³ <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A61994CC0120> [dostęp: 30 VIII 2017].

³⁴ Pkt 55 opinii rzecznika generalnego.

³⁵ https://www.cvce.eu/en/obj/judgement_of_the_european_court_of_human_rights_ireland_v_the_united_kingdom_18_january_1978-en-e07eaf5f-6d09-4207-8822-0add3176f8e6.html [dostęp: 30 VIII 2017].

³⁶ *Globalne zasady dotyczące bezpieczeństwa narodowego i prawa do informacji (Zasady z Tshwane)* zostały ogłoszone 12 VI 2013 r. i są wynikiem ponad rocznej pracy 22 grup, obejmującej konsultacje z przeszło 500 ekspertami z ponad 70 krajów świata. Najistotniejszym wydarzeniem podczas opracowywania zasad było spotkanie, do którego doszło w mieście Tshwane (Republika Południowej Afryki).

wskazań dla podmiotów uczestniczących w tworzeniu, weryfikowaniu bądź implemencowaniu przepisów prawnych przysługujących państwu, dotyczących kompetencji do odmowy ujawnienia informacji ze względów bezpieczeństwa narodowego oraz ewentualnej odpowiedzialności za ujawnienie takich informacji. Te zasady zostały opracowane przez organizacje pozarządowe, ośrodki akademickie oraz współpracujących z nimi ekspertów³⁷.

Jak wskazują autorzy opracowania, bezpieczeństwo narodowe i przysługujące każdej osobie prawo poznania prawdy są często postrzegane jako wartości przeciwstawne. Z tego powodu występują sporne interesy między władzą publiczną dążącą do utrzymania poufności informacji ze względu na konieczność ochrony bezpieczeństwa narodowego a przysługującym każdej osobie prawem do informacji, które pozostają w dyspozycji organów publicznych. W praktyce, zdaniem autorów, uzasadnione interesy bezpieczeństwa narodowego są najlepiej chronione wówczas, gdy opinia publiczna jest dobrze poinformowana o działaniach państwa, w tym podejmowanych w celu ochrony bezpieczeństwa narodowego. Już w preambule tego dokumentu podkreślono, że podstawowym celem jest dostęp do informacji jako prawo każdej osoby i jako takie powinno podlegać ochronie prawnej. Jednocześnie wskazano przesłankę uzasadnionego interesu państwa w odmowie ujawnienia pewnych informacji, w tym ze względów bezpieczeństwa narodowego. Ponadto podkreślono istotne znaczenie równowagi między ujawnieniem a odmową ujawnienia informacji, co w społeczeństwie demokratycznym ma zasadnicze znaczenie i decyduje o bezpieczeństwie. Autorzy zasad wskazują w preambule także na to, że pewne informacje, których ujawnienia nie powinno się odmawiać ze względów bezpieczeństwa narodowego, mogą mimo wszystko nie zostać ujawnione z różnych innych powodów uznawanych w prawie międzynarodowym, którymi mogą być: stosunki międzynarodowe, rzetelność postępowania sądowego, prawa stron sporu oraz prawo do prywatności jednostki, z zastrzeżeniem zawsze obowiązującej zasady, że odmowa ujawnienia informacji jest możliwa jedynie w sytuacji, gdy interes publiczny w zachowaniu w tajemnicy takiej informacji znacznie przeważa nad interesem publicznym związanym z dostępem do niej.

W *Globalnych zasadach* zostały sprecyzowane także poszczególne definicje, takie jak przedsiębiorstwo sektora bezpieczeństwa narodowego oraz uzasadniony interes bezpieczeństwa narodowego, zdefiniowany jako interes, którego rzeczywistym przedmiotem i głównym skutkiem jest ochrona bezpieczeństwa narodowego i który jest zgodny z prawem krajowym i międzynarodowym. Interes bezpieczeństwa narodowego nie jest uznawany za uzasadniony, jeżeli jego prawdziwym przedmiotem bądź głównym skutkiem jest ochrona interesu niezwiązanego z bezpieczeństwem narodowym, na przykład ochrona władzy publicznej albo jej urzędników przed kompromitacją bądź ujawnieniem szkodliwego postępowania, zatajenie informacji o naruszeniach prawa człowieka, innego rodzaju naruszeniach prawa albo funkcjonowania instytucji publicznych, wzmacnianie bądź zachowanie partykularnego interesu politycznego, partyjnego bądź ideologicznego, a także tłumienie protestów zgodnych z prawem. Co interesujące – w zasadach nie zdefiniowano terminu *bezpieczeństwo narodowe*. Zawarto w nich jedynie rekomendacje w tym zakresie, zgodnie z którymi ten termin powinien zostać precyzyjnie zdefiniowany w prawie krajowym, w sposób odpowiadający potrzebom społeczeństwa demokratycznego.

³⁷ <http://programy.hfhr.pl/monitoringprocesulegislacyjnego/files/2015/03/Zasady-z-Tshwane.pdf> [dostęp: 31 VIII 2017].

Jeśli chodzi o same zasady, to odnoszą się one do określenia różnych aspektów prawa do informacji w kontekście wymogów dotyczących ograniczenia ww. prawa z uwagi na konieczność ochrony bezpieczeństwa narodowego. Ciekawa konkluzja znajduje się w ramach zasady nr 2, która w pkt b stanowi, że:

(...) bezpieczeństwo narodowe stanowi jedną z najpoważniejszych publicznych przesłanek ograniczania dostępu do informacji, jeżeli organy publiczne powołują się na inne tego typu przesłanki – w tym dotyczące stosunków międzynarodowych, porządku, zdrowia i bezpieczeństwa publicznego, egzekwowania prawa, możliwości nieskrępowanego przekazywania niezależnych porad w przyszłości, skutecznego formułowania zasad polityki oraz interesów gospodarczych państwa – muszą one co najmniej spełnić te standardy dotyczące nakładania ograniczeń prawa dostępu do informacji, które uznane zostały na mocy niniejszych Zasad za istotne.

Mając na uwadze powyższe twierdzenie, należy uznać, że także podmioty pozarządowe traktują przesłankę ochrony bezpieczeństwa jako najpoważniejszą oraz mającą największy „ciężar gatunkowy” z wymienionych przesłanek. Świadczy to też o tym, że bezpieczeństwo narodowe jest uznawane za materię, która skupia w swoim zakresie najistotniejsze zagrożenia państwa. W omawianym opracowaniu jako dobrą praktykę postuluje się również precyzyjne zdefiniowanie pojęcia *bezpieczeństwo narodowe* w systemach prawa krajowego, w sposób odpowiadający zasadom społeczeństwa demokratycznego.

Globalne zasady – jakkolwiek prezentują stanowisko podmiotów pozarządowych, których spojrzenie na problematykę związaną z pojęciem *bezpieczeństwo narodowe* jest nieco odmienne niż punkt widzenia organów państwa odpowiedzialnych za bezpieczeństwo narodowe – są z pewnością cennym wkładem w dyskusję oraz głosem dużej części obywateli, w tym przedstawicieli środowisk naukowych. Te środowiska poza nadrzędnym celem, jakim było zapewnienie możliwie szerokiego dostępu do informacji, wskazują także na znaczenie oraz istotę sfery bezpieczeństwa narodowego i kolizję *sui generis*, jaka występuje między tymi dwoma dobrami. Warto również uwzględnić ich dorobek naukowy, gdyż jest on cennym wkładem w dyskusję nad definicjami odnoszącymi się do sfery bezpieczeństwa narodowego (...).

Pojęcie *bezpieczeństwo narodowe* oraz jego zakres, a także związane z nim zagadnienia są szczególnie istotne w świetle reformy systemu ochrony danych osobowych na forum Unii Europejskiej oraz z powodu przyjęcia dwóch niezwykle istotnych aktów prawnych w tej materii, tj. *Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z dnia 27 kwietnia 2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE (ogólne rozporządzenie o ochronie danych)*³⁸ i *Dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/680 z dnia 27 kwietnia 2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych przez właściwe organy do celów zapobiegania przestępczości, prowadzenia postępowań przygotowawczych, wykrywania i ścigania czynów zabronionych i wykonywania kar, w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchyłająca decyzję ramową Rady 2008/977/WSiSW*³⁹. Drugi z wyżej wymienionych aktów prawnych w swej preambule, w motywie 14 stanowi, że:

³⁸ Dz. Urz. UE L 119 z 4 V 2016, s. 1–88.

³⁹ Tamże, s. 89–131.

(...) niniejsza dyrektywa nie powinna mieć zastosowania do przetwarzania danych osobowych w toku działalności wykraczającej poza zakres prawa Unii, dlatego czynności w zakresie bezpieczeństwa narodowego, czynności agencji lub jednostek zajmujących się bezpieczeństwem narodowym, ani przetwarzania danych osobowych przez państwa członkowskie podczas czynności, które wchodzą w zakres zastosowania tytułu V rozdział 2 Traktatu o Unii Europejskiej (TUE), nie należy uznawać za czynności wchodzące w zakres niniejszej dyrektywy.

Przywołana powyżej regulacja dyrektywy 2016/680 precyzyjnie odnosi się do (...) *działalności wykraczającej poza zakres prawa Unii*, odnosząc po stwierdzenie w kolejnej części tej samej sentencji do bezpieczeństwa narodowego, a także do działań (...) *agencji lub jednostek zajmujących się bezpieczeństwem narodowym*. Jednocześnie art. 2 ust. 3 dyrektywy 2016/680 wskazuje, że ta dyrektywa nie ma zastosowania do przetwarzania danych osobowych w ramach działalności nieobjętej zakresem prawa Unii. Na podstawie cytowanych przepisów można stwierdzić, że prawodawca unijny potwierdził, na przykładzie niniejszego aktu prawnego, że sfera bezpieczeństwa narodowego jest domeną państw członkowskich i to do nich należy regulacja działań w tym zakresie.

Warto wskazać, że ani w przepisach prawa Unii Europejskiej, ani w dotychczasowym orzecznictwie TSUE dotychczas nie wypracowano spójnej, precyzyjnej i jednoznacznej definicji pojęcia *bezpieczeństwo narodowe*. Ponadto – pomimo braku definicji tego pojęcia, trzeba pamiętać, że zarówno na forum Unii Europejskiej, jak i państw członkowskich pojawiają się również inne pojęcia, znaczeniowo zbliżone do „bezpieczeństwa narodowego”, które również nie są precyzyjnie zdefiniowane na płaszczyźnie prawa Unii Europejskiej. Są to pojęcia zasadniczo powiązane z szeroko rozumianym bezpieczeństwem: *bezpieczeństwo wewnętrzne*, *bezpieczeństwo państwa*, *bezpieczeństwo publiczne* i *bezpieczeństwo obronne*. Z uwagi na to, że wszystkie wymienione terminy w większym lub mniejszym stopniu odnoszą się do sfery bezpieczeństwa, pozostają z nią w ścisłej korelacji. Ważny jest też aspekt odnoszący się do bezpieczeństwa narodowego. O tym, czy dana dziedzina lub obszar powinny podlegać sferze tego bezpieczeństwa, nie mogą decydować w sposób kategoriyczny wyłącznie argumenty prawne. W rzeczywistości bowiem konieczne jest uwzględnienie bieżącej sytuacji geopolitycznej oraz pozostałych, aktualnych czynników istotnych dla przedmiotowego zagadnienia. Należy zatem przyjąć, że generalnie na forum Unii Europejskiej powszechnie jest akceptowany pogląd, że służby mające ustawowe kompetencje w sferze wywiadowczej oraz kontrwywiadowczej podlegają klauzuli bezpieczeństwa narodowego (co istotne – z uwagi na kryterium podmiotowe, czyli występowanie jako służba odpowiedzialna za tę sferę działań, a nie z uwagi na kryterium przedmiotowe, czyli uznanie, że całe spektrum posiadanych kompetencji odpowiada ściśle określonemu zakresowi). Powinno się tutaj również wskazać na różnice wynikające z odrębności wyżej wymienionych kategorii służb od służb ochrony bezpieczeństwa i porządku publicznego⁴⁰, które mogą wykonywać podobne działania, co jednak nie oznacza, że podlegają klauzuli bezpieczeństwa narodowego⁴¹.

⁴⁰ Ang. *law enforcement authorities*.

⁴¹ Powyższy pogląd został przedstawiony w: *Working Document on surveillance of electronic communications...*, s. 24.

Reasumując, można stwierdzić, że jedynym organem, który może wprowadzić więcej precyzji do interpretacji pojęcia *bezpieczeństwo narodowe*, jest TSUE. Orzecznictwo TSUE w tym zakresie może być pomocne także w związku z oceną stosowania klauzuli bezpieczeństwa narodowego, szczególnie jeśli chodzi o zasadność całkowitego wyłączenia zastosowania poszczególnych przepisów prawa Unii Europejskiej do sfery działalności służb specjalnych w obszarze bezpieczeństwa narodowego oraz ewentualność cząstkowego wyłączenia (rozumianego jako ograniczenie w zakresie stosowania jedynie pewnych aspektów – poszczególnych przepisów prawa Unii Europejskiej z uwagi na bezpieczeństwo narodowe). Powyższe ograniczenie musi wynikać jednakże *explicite* z przepisów danego aktu prawnego⁴².

Należy również zwrócić uwagę na to, że ujednolicenie interpretacji pojęcia *bezpieczeństwo narodowe* na płaszczyźnie prawa Unii Europejskiej znacząco wpłynęłoby także na stosowanie analogicznej interpretacji tego pojęcia w porządkach krajowych poszczególnych państw członkowskich Unii Europejskiej, co w konsekwencji miałyby istotne znaczenie dla precyzyjnego określenia kompetencji podlegających sferze bezpieczeństwa narodowego na płaszczyźnie krajowej oraz ułatwiłoby dokładne wskazanie, które kompetencje mieszczą się w przedmiotowym zakresie, a które pozostają poza nim.

Sfera bezpieczeństwa narodowego jest najważniejszym aspektem funkcjonowania służb specjalnych mających kompetencje wywiadowcze i kontrwywiadowcze. Dlatego też pozostaje w zakresie wyłącznej kompetencji państw członkowskich Unii Europejskiej, aczkolwiek równie istotne jest dookreślenie zarówno zakresu znaczeniowego przedmiotowego pojęcia, jak i granic jego stosowania w taki sposób, aby nie budziło ono wątpliwości zarówno organów państwa, jak i jego obywateli.

⁴² Przykładem może być tutaj *Dyrektywa 95/46/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 24 października 1995 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w zakresie przetwarzania danych osobowych i swobodnego przepływu tych danych* (Dz. Urz. WE L 281 z 23 XI 1995, s. 31, ze zm.). W art. 3 ust. 2 tej dyrektywy wskazano, że nie ma ona zastosowania do przetwarzania danych osobowych w ramach działalności wykraczającej poza zakres prawa Wspólnoty, jak np. dane, o których stanowi tytuł V i VI traktatu o Unii Europejskiej, a w żadnym razie do działalności na rzecz bezpieczeństwa publicznego, obronności, bezpieczeństwa państwa (łącznie z dobrą kondycją gospodarczą państwa, gdy ta działalność dotyczy spraw związanych z bezpieczeństwem państwa) oraz działalności państwa w obszarach prawa karnego. Jednocześnie art. 13 ust. 1 stanowi, że państwo członkowskie może przyjąć środki ustawodawcze w celu ograniczenia zakresu praw i obowiązków, przewidzianego w art. 6 ust. 1, art. 10, art. 11 ust. 1, art. 12 oraz 21, kiedy takie ograniczenie jest środkiem koniecznym dla zabezpieczenia: a) bezpieczeństwa narodowego; b) obronności; c) bezpieczeństwa publicznego; d) działań prewencyjnych, prowadzonych czynności dochodzeniowo-śledczych i prokuratorskich w sprawach karnych lub sprawach o naruszenie zasad etyki w zawodach podlegających regulacji; e) ważnego interesu ekonomicznego lub finansowego państwa członkowskiego lub Unii Europejskiej, łącznie z kwestiami pieniężnymi, budżetowymi i podatkowymi; f) funkcji kontrolnych, inspekcyjnych i regulacyjnych związanych, nawet sporadycznie, z wykonywaniem władzy publicznej w przypadkach wymienionych w lit. c)–e); g) ochrony osoby, której dane dotyczą, oraz praw i wolności innych osób.